

اجتماعیات مجموعہ سی

ص ۳ : ۳

۱۳۳۳ حریران

۱ : ۱

اجتماعیافته حیاتیات مسسکری

— ۱ —

کچن مقاله لر مزده اجتماعی حادثه لری تعریف و ایضاح ایدر کن اجتماعیات ابله روحیات آراسنده کی مناسبتلردن و آریلقلردن بحث ایتش و اجتماعی حادثه لک فردی و روحی حادثه لردن آری و مستقل بر شأنیت تشدیل ایتدیکنی کورمشدک . اسکی یونان فیلسوفلرندن ، ارسطو و افلاطوندن بری اجتماعیاته ، (ایدم اولوزی) فکریات ، و صوکره لری حیاتیات و نهایت روحیات تحکم ایتمک ایسته مش و بو علم بر مدت بونلرله مجادله ایتدکن صوکره صوکره زمانلرده استقلالنی اعلان ایتشدر . اجتماعیاتی بلع ایتمک ایستیان نظریه لر آراسنده روحیاتدن صوکره حیاتیات (بیولوژی) نظریه لری تدقیق ایدم . بالخاصه اوچه آریلان بونظریه لر ، داروین ، لامارک ، میلنه ادواردس Milne-Edwards کی عالم لک ، اجتماعیات ساحه سنه کیرن و داروینیزم صوسیال ، لامارکیزم صوسیال الخ اسملرینی آلان رقابت و یا اصطفا ، ارثیت ، تخلف نظریه لری در . بونلری بوگونکی اجتماعیات نقطه نظرندن تنقید ایتمه دن اول ، نهدن عبارت اولدقلرینی قیصه جه خاطر لآتمق ایسته رز .

★ ★

لامارک Lamarck ، اک تکمیل ایتش حیوانلردن اک عادی حیواناته قدر بوتون سلسله درجانی کوزدن کچیریور و بونلرده کیت کیده عضویتک تدنی و بساطت کسب ایتدیکنی مشاهده ایدیور . بو نظریه سنی بالآخره ادواردس دها زیاده توضیح ایدیور . (داروین) ک تصریح ایده چکی بر نظریه سنده ، لامارک ، آز جوق مکمل مخلوقات آراسنده حقیقت حالده انفصال موجود اولدیغنی سوبلیور . سلسله نك اوچلرنده مشترک بر شی موجود دکل کبی کورونیور ؛ فقط علمک ترقیسی کوستردی که غائی حدلر آراسنده کوره مدیکمز بر جوق متوسطلر واردر . طبعیونک ، اجناسی تحدید ایتمک ایسته دکلری زمان حس ایتدکلی مشکلات بوندن ایلری کلیور .

دیمک کہ طبیعتہ ، مفکرہ منک اداراک ایدہ مدیکی بروحدت ، عضویتلر آراسندہ مناسبترلر موجوددر . حیوانات سلسلہ سی ، درجاتی حاوی بر مردیون دکل ، بر «زنجیر» تشکیل ایدہر . طبیعتہ ہم سلسلہ مراتب ہمہ تہادی واردہر . طبیعتک محصولاتی آراسندہ تدریج واردہر فقط فرقلر قطعی دکلدر .

اگر بو ایکی حادثہ دوعری ایسہ واکر حیواناتک تشکیل ایتدیکی زنجیر داخلندہ ، مغلقیت اعتباریلہ غیر مساوی اولان عضویتلر بر بریتہ بوقدر یاقیندن تماس ایدیورسہ عالی حیوانلرک سفلی حیواناتدن چیقدینی واولرلی دہا زیادہ تکمل صورتیلہ تہادی ایتدیردیکی والحاصل عالی قسم سفلی قسمک متحول ومتکمل بر شکلی اولدینی نتیجہ سی چیقمازی ؟ ایشہ لامارق بو نتیجہ واصل اولمق ایستبور .

فقط عجبا حقیقت حالہ عضویتلر تحول ایدیورمی ؟ لامارق دیورکہ ، کوزلرکری اطرافکزدہ کزدیریکز . حیوانات اہلیہ کز ، زرع ایتدییکز نباتلر بیک درلوتنوع مثالی عرض ایدہر . چاودارلرکز ، لخنہ لریکز ، ماروللرکز ، ہر بری بیک بیک خلقلر دکلدر ؟ اہلی اوردک ، قاردشی یابانی اوردک کہی اوچہ بیلورمی ؟ اطرافکزدہ ، کومسلردہ ، بانچہ لردہ جریان ایدن احوالک ، اوزاقلردہ داغلردہ وبایلرلردہ ، وحشی طبیعتک ہر طرفدہ وقوعہ کلدیکی دوشونکز . اورالردہ مختلف محیطلرک تحت تأثیرندہ مخلوقات تعدیلاتہ اوغرایور ، وفردہ اعتیاد ایلہ حصولہ کلن بوتحولات ، بوتون جنس داخلندہ ارثیت واسطہ سیلہ تثبیت ایدلمش بولونیور .

« تکملاتنک حد غایہ سی کچمہ مش بوتون حیوانلردہ ہر ہانکی بر عضوک دہا صیق ودہا دواملی بر صورتہ استعمالی بوعضوی یاواش یواش تقویہ ایدر ، انکشاف ایتدیرر ، بویوتور و اوکا بو استعمالک دوامیلہ متناسب بر قدرت بخش ایدہر ؛ حالوکہ بویلہ بر عضوک دائمی نقصانی اونی غیر محسوس بر صورتہ ضعفہ دوشورر ، خراب ایدر وتدریجاً ملکاتی تنقیص ایلہ نہایت اورتادن قالدیرر . » مثلاً بالینالردہ وقوشلردہ دیشلر استعمال ایدلیہ ایدلیہ نہایت زائل اولمشدر . عکسی صورتلہ صو حیوانلرندہ آیاقلر صیق صیق استعمال ایلہ کورک شکلی المشد . « احتیاج سائقہ سیلہ ، شکاری بولمق ایچون صو اوستندہ یوزمکہ مجبور اولان قوش ، صویک سطحندہ حرکت ایدہ بیلیمک ایچون آیاقلریلہ صویہ چارمقہ وبناء علیہ آیاقلریک پارمقلرینی آیرمقہ محتاجدر . بو پارمقلری اساسہ ربط ایدن دری

متمادیا تکرار ایدیلن بو آیرمه ایله توسع اعتیادینی آلیر: بو صورتله زمان ایله اوردکلرک قازلرک الح یارمقلرینی برلشدیرن اینجه دری بو کونکی کوردیکمز شکلی اکتساب ایتمشدر. بعض قوشلرک دیلارینک اوزامسی، یاصی بالقلرک کوزلرینک یرلرینی دیکشیدیرمسی، زرافانک بویونک اوزامسی، بعض مملی حیوانلرده طرناقلرک تشکلی، دائما عینی طرزده تکرر ایدن غیرتله نتیجه سنده عینی صورتله ایضاح اولونیور. مخلوقاتده حوله کلن تحوللر احتیاجلرک و محیطلرک امر ایتدیکی اعتیادلرک محصولیدر. *(مخلوقاتده حوله کلن تحوللرک امر ایتدیکی اعتیادلرک محصولیدر.)*

فقط فردک اکتساب ایتدیکی تحولات اونکله برابر اولویورمی؟ هر بطنده محیطه تطابق غیرتی تکرارمی باشلیور؟ لامارق، خیر دیور. طبیعت فردلره، منسوب اولدقلری جنسلرک ایچنده بولندیقی شرائطک تأثیریه و بناء علیه بر عضوک فضله استعمالی ویا بر قسمک هیچ استعمال ایدله مسیله اکتساب ویا ضایع ایتدیردیکی هر شی بطنلر واسطه سیله یکی کلن فردلرده کچر، شو قدر وارکه مکتسب تحوللر ارکک و دیشی حیوانلرده ویا بو یکی فردلری حصوله کتیرنلرده مشترکاً موجود اولمیدر. دیمک اولویورکه اعتیادک یاراتدینی شیلری ارنیت محافظه ایدیور. بو ایکی قانون ایله عضوی شکلرک تثبیت و تحولی ایضاح اولونیور، و فردلرده حصوله کلن تحوللرک نه صورتله اجناس حیوانیه نی حصوله کتیردیکی آکلیورز.

او حالده، آرتق طبیعت، مخلوقاتی خارجدن ایستهدیکی و حکم ایتدیکی کی قلب و اعمال ایتیمور. ذی حیاتلر، شکللرینی بالذات آرایوب بولویورلر و نوعا کندی کندیلرینه صرف محیطک تأثیریه بر قالب، بر شکل ویریورلر. لامارقه کوره طبیعت اوج کله ایله افاده اونیور: ماده، حرکت، قانونلر. طبیعتک عرض ایتدیکی هیئت عمومیه نک انتظامی جزءلرک حرکتندن عبارتدر.

★
★ ★

تخلف نظریه سنی différenaiton وضع ایدن و بونی مخلوقاتک ترقی قانونی عد ایدن

میلنه ادوارس در. [۸]

[۸] اثرلری: Eléments de Zoologie, Leçons sur l'anatomie, la physiologie,

la classification et les mœurs des animaux. Paris, Masson, 1840. — Introduction à la Zoologie générale, Considération sur les tendances de la nature dans

طبیعت باقارسط کورورز که ، موجودات آراسته بویوک برتنوع اولدینی کبی بویوک بر مساواتسزلق ده وار . مخلوقات آراسته مساوات یوق یعنی بعضیلری دهامکمل ، بعضیلری دهاجوق مکمل در . مخلوقات درجه تکمیلی فصل اولچوله جک ؟ بونی ایضاح ایچون ادواردس عالم اجتماعیدن بر مثال آلیور : ابتدائی جمعیتده هر فرد ، محتاج اولدینی هرشی همان همان کفدبسی استحصال ایدر ؛ بونک ایچون ده محصولاتک عددی چوق اولامادینی کبی ، نوعلری ده او قدر اینی اولاماز ، بوجمیتلرده حیات قابا و محدوددر . بالعکس مدنی بر جمعیتده ایش بولونیور . بری بوغدای اگر ، دیگری امکانی بشیریر : بعضیلری آیاق قابی یاپار ، باشقلری قوماش دوقور . بونک ایچونده محصولاتک عددی آرتدینی کبی نوعلری ده ایشلیر . استحصالات کمیت و کیفیت اعتباریه اصلاح ایدلشدر : بونک نتیجه سی اوله رق حیات توسع ایدر اینجهلیر . تقسیم اعمال حدفاصله سنه کوتورولورسه فی الحقیقه بر چوق ایشجیلرک دائرة فعالیتی دار و یک یکنسق بر حاله صوقار ؛ فقط متبادیاً عینی حرکتلری یایمغه وعینی شیلری دوشونمکه مجبور اولان هر عمله یوندن طولانی ایشده دهاماهر اولور ؛ هرکسک غیرتلیسک اینی بر صورتد تنظیم و تنسیقیله محصولاتک هیئت عمومیه سنک قیمتی ، مخیله بی شاشیرته جق بر سرعتله آرتار . بوضورتله ، فردلر ایچون بر صیقتی اولسه بیله عمومک سعادت آتجق تقسیم اعمال ایله الله ایدیله بیلیر .

عضویتلرده جمیتلرکبی در . یعنی عضویتلرده قدرت حیاتیه دار بر ساحده ایشلر و یک چابوق سوز ؛ فعللر یک آرتخالف ایدر . فوق العاده بسیط اولور ، چونکه اعمال یک آرتقسیم ایدلشدر . بو عضویتلر فنا اداره ایدیلن و عملدن هربری از چوق هر ایشله مشغول اولان بر اعمالاتخانهیه بکزمه . سائر بعض عضویتلرده ایسه بالعکس حیات دهامغلق و دهاموزون اولور ؛ ملکه لربویور و عضویتک فعالیتی دهامفضله دقت و قدرته وقوع بولور ؛ چونکه عضویتک هیئت عمومیه سنک محافظه سنه لازم اولان وظائف جوغالمش و هر بری اختصاص کسب ایتلشدر .

فی الحقیقه عالی حیوانلر ، هنوز نباتلردن آیربله میان سفلی حیوانلرله مقایسه ایدیلیرسه وظائف عضویه ده کی اختصاص ایله ، عضویتک تکمیلی آراسته کی مناسبت در حال کوزه

چارپار . بعض حیوانلرده وظیفه بر در . عینی حجره هم حرکت ایدر ، هم هضم و هم ده تناسل ایدر . حیوانات سلسله در جاتند یو کسه لکجه وظائف تعدد ایدر و هر وظیفه به متخصص بر آلت تعیین اولنور . وظیفه ایله عضو آراسنده کی صیقی مناسبتلردن دولایی اعمالک تقسیمی ایله آلتلرکده تکیتری لازمدر . یکی بر وظیفه نك ایفای ایچون یکی بر عضو میدانه چیقار . بو صورتله عضویت تخلف ایدر . هر عنصر ایشنک شکنی آلیر . فقط عضولرده صریح بر تخلف وقوعه کله دن ده تقسیم اعمال حصوله کله بیلیر . چونکه طبیعت مقتصددر . بعضاً عضولری بر بری یرینه اقامه ایدر ، بعضاً فیزیولوژیک استعانه لرده بولنور . تنوع اینتدیردیکی یکی وظیفه لری ، اسکی عضولره کوردیریر . فقط بو وظیفه لریک ایجه تکمل ایده بیلرسی ایچون خصوصی عضولرک وجوده ککش اولسی لازمدر . بعض مخلوقات حرکت عضولرینی تنفس ایچون ده استعمال ایدرلر ؛ فقط حرکت ایله تنفس آری آری اوصافی استلزام ایدر . بو ایکی وظیفه آری آری و هر برینک استلزام اینتدیکی اوصافی حائر عضولر طرفدن ایفا ایدلرکجه تکمل ایده من . دیمک اولویورکه متخلف différencié بر عضویت وظیفه لرینی دیکرلرندن دها ایی ایفا ایدر و دها مکمل بر هیئت عمومی تشکیل ایدر . بونکله ، تخلف ، مخلوقاتک ترقیسنده شیئی قطعی مصداق اولش اولیور .

*
**

داروین Darwin ، رقابت concurrence ویا طبیعی اصطفای selection naturelle نظریه سنی وضع ایتشدیر .

داروین ، انسانلرک زرع اینتدکری نباتلرده ویا یتشدیردکری حیوانلرده نه کبی طرز لر استعمال اینتدکرینی تدقیق ایتش و بوندن ، طبیعتک بوتون اجناسی تدریجاً نه صورتله تشکیل اینتدیکنی بولشدیر .

داروین تدقیقاتنده ، اوزمانه قدر طبعیون ایچون مجهول اولان تجربی اصولی استعمال ایتشدیر دینله بیلیر .

انسانلرک اهلی حیواناتی یتشدیرمه سنده طبیعات طلی ایچون شایان تدقیق نه اوله بیلیر ؟ بر برندن کیت کیده آریلان ، تکمل ایدن بر طاقم نوعلر موجوددرکه هب عینی حیواندن اینیورلر . مثلاً اوردک ویا طاوشان کوکرجین ، بارکیر جنسلری کیت کیده نوعی

دہ کیشدیریور، و بونلری بشدیرن آدمار، ایستلرسہ اسکت ایلہ دماغہ قدر بوتون عضولری تخلف ایتدیرمیلیورلر. انسانلر نصل اولویورده عضویتہ ایستہ دکلری شکلی ویرہ بیلیورلر؟

انسان هیچ برشی یارایمور، فقط هرشیده انتخاب ایدہ بیلیور، طبیعتک حصولہ کتیردیکی فردلردن هیچ بری دیگرینہ بکزمیور. انسان بونلرک ایچندن، بردوجہیہ قدر آرزو ایتدیکی اوصافی حائر اولانلری آلہرق جنسلری ایستہدیکی کبی قلب واعمال ایدہ بیلیور. انسانک اصطفاائی قدرتی، برچوق بطلرده عینی جھندن تحولاتی تراکم ایتدیرمہ سندنہ در. دیمک اولیورکہ بورادہ اصطفا ہم طبیعتک وهم ذکاک اشتراک مساعیسلہ اولویور. طبیعت برطام انودجلر ویریور، ذکا بونلر آراسندنہ مفکورہ سنہ کورہ براتخاب یاییور.

فقط بو مفکورہ نی حائر کیمسہ اولمادیقی یرده بو انتخاب نصل اولویور؟ طبیعی اصطفا نصل وقوع بولویور؟ طبیعت فردلری تخلف ایتدیرمک ایچون شہہ سز انسانی بکلہ مدی.

بورادہ داروین، بشریتی مشاعدہ ایدہ رک قانونی بولمشدر. مشهور اقتصادچی (مالتوس) کورہ نفوس وزقندن دہا چابوق تزايد ایدیور.

« اساساً اشغال ایلمش برعالمده دوغان بر انسانک، اگر عالمہ سی کندیسینہ معاونت ایدہ جک برعالمہ دکلسہ واکر جمعیت اونک سینه محتاج دکلسہ، بر پارچہ غذا ایستہمک حقی یوقدر: او، بریوزندہ حقیقہ فضلہ در. بویوک طبیعت ضیافتندہ اوکا ملاباق قونمہ مشدر. طبیعت اوکا کیمسہ سی امر ایدہر و بو امرینی بالذات کندیسیدی موقع اجراییہ قویار. « مالتوس، بوقانونک بوتون جانلی مخلوقلرہ قابل تطبیق اولدیفنی ارانہ ایتمشدی. « بوتون مخلوقات، استفادہ ایدہ بیلہ جکلری غدالرک تحمل ایدہ میہ جکی درجہ دن فضلہ تزايدہ بر میل دائمی کوستیریورلر... طبیعت حیات تخملرینی ہراییکی عالمده مہربست برال ایلہ سریمشدر؛ فقط یر و غذا خصوصندہ مقتصد داورانمشدر. »

داروین دییورکہ؟ (بوشرائط داخلندہ مساعد نوعلر محافظہ اولونیور. حال بوکہ دہا آزمناز اولانلر خراب اولویور. عالم حیوانی ونباتیہ تطبیق اولنان مالتوس قانونی داروینہ « حیات رقابتی، نظریہ سی بولایرمشدر. غدامک مقداری ایلہ مخلوقاتک مقداری

آراستده کی نسبتزلکدن حصوله کلن جهان مجادله سی کندیسنه خیری بر ضرورت شکننده کوروندی .

اگر طبیعت بو تزیایدک اوکنه کچمه سیدی دنیا ، سرعتله تناسل ایدن برچوق حیوانات ایله دولاردی . حالبوکه بو حیات غوغاسنده یالکمز ال مستعدلر ، ال قوتیلر ، ال ایسرقورتولور . فردلرک ، دوغارکن برلکده کیردکاری قابیلیتلر آراستده بعضیلری فائده لی ، بعضیلری مضردر ؛ طبیعی درکه طالعک فنا قسمی ال ضعیفلرک باشنه دوشر . اجناس حیوانیه تک خیرینه اوله رق ، یالکمز ال مستعد فردلر یاشاملیدرلر .

• بو جهان مجادله سنک دوشونجه سی آلیمدر ؛ فقط تسلی بولمق ایچون شو اطمنان وارکه یالکمز ال قوتلی ، ال صاغلام ، ال بخیار اولانلر یاشایور . بو صورتله طبیعی حربدن ، آچلقدن ، اولومدن دوشمیدن دوشری ، فهم ایده بیله جکمز ال شایان تقدیر نتیجه حصوله کلیور ؛ عالی مخلوقلرک بطی تشکلی دیمک اولورکه مخلوقاتی اصلاح وتخلف ایتدیره رک عرقلرک یوکسمله سنه سیدیت ویرن ، مخلوقاتک بربری اوزرینه اجرا ایتدیکی تضییق در . هر شی اوتوماتیک بر صورتده یکدیگرینه مر بوطدر ؛ فضله استحصالات رقابت سبب اولویور ، رقابتده اصطفاقی انتاج ایدیور . بو صورتله ، هیچ بر منتخب اولمده دن ال ایسار قوت اشیا ایله انتخاب ایدلمش اولویور .

* *

عصر حاضر حیاتیاتنه حاکم اولان بو ارج نظریه یه اجتماعیاتده اوج مسلک تطابق ایدیور . طبیعی اجتماعیات sociologie naturaliste نامیله یاد اولنان بو مسلک بر بعضاً جمعیت بشریه ایچنده فردلرک حر بر صورتده رقابت اتمه لرینه مساعده ایتمک ضروری اولدیغنی ادعا ایدیور و داروینزم صوسیال نامنی آلیور . بعضاً جمعیتلری عضویتلره تشبیه ایده رک بولورکه ده عضویتلر کی کیت کیده تخلف اتمه سی لزومی ایلری سورییور وعضوی نظریه theorie organique نامنی آلیور . نهایت ارنیتمک خارق العاده قدرته استناد ایده رک جمعیتلرک اعضالری عرقلره کوره آیرمق وسلسله مراتبه توفیق ایتمک لزومنه قائلدرلرکه او زمان بوکا آنتروپو صوسیولوژی دنیلیور . بناء علیه اجتماعیاتد ارنیتم (ویاورانت) تخلف ورقابت نظریه لرینی صیراسیله تدقیق وتنقید ایده جکمز .

اجتماعیات مدرس معاونی

نجم الدین صادقه